

1^ο Πρότυπο ΓΕΛ Χαλκίδας

Παρασκευή, 30 Ιανουαρίου 2026

“... καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη”

Οι Τρεις Ιεράρχες για την ειρήνη...

Ο λόγος σήμερα, μέσα από το έργο των Τριών Ιεραρχών, έργο σπουδαίο και πάντοτε επίκαιρο, για το πολυπόθητο αγαθό της ειρήνης. Οι Τρεις Ιεράρχες μίλησαν, ίσως όσο κανείς άλλος, γι' αυτό το αγαθό, ένα αγαθό ζωτικής σημασίας σε κάθε του διάσταση, πνευματική, ηθική, κοινωνική.

Σεβασμιότατε, αιδεσιμότατοι, αγαπητοί συνάδελφοι, αγαπημένα παιδιά,

Ειρήνη! Λέξη χλιοειπωμένη, βαθιά τραυματισμένη μα πάντα ποθούμενη! “Αν θέλεις ειρήνη, προετοιμάσου για πόλεμο”, ισχυρίζονται οι αιθεροβάμονες εραστές της επίγειας πολιτείας της τάξης και της ασφάλειας. Πόσο αχαρτογράφητη μοιάζει αυτή η ιδέα! Μιλήσαμε για ιδέα; Μα...μέσα στην Εκκλησία δεν έχουμε ιδέες. Στην εκκλησία έχουμε πρόσωπα, έχουμε σχέσεις, δεσμούς, βίωμα και όπως λέει ο απόστολος Παύλος “Χριστὸς ἐστὶν ἡ εἰρήνη ἡμῶν”! Τι να προσθέσουμε στην ειρήνη, για να την κατακτήσουμε; Αν της προσθέσουμε λίγη ανθρωπιά, μπορεί να κατηγορηθεί για εσχάτη προδοσία, για υπέρμετρη αδυναμία, για απύθμενο ρομαντισμό. Αν της αφαιρέσουμε το σκήπτρο της αλήθειας, θα καταντήσει υποχείριο των ισχυρών. Αν τη διαιρέσουμε σε υποκατηγορίες, σε εσωτερική, παγκόσμια, ταξική, πνευματική και ούτω καθεξής, θα περιφέρεται σαν άλλος μετανάστης ψάχνοντας λιμάνι ν' απαγκιάσει. Μόνο να την πολλαπλασιάσουμε μπορούμε, να την μετατρέψουμε σε ενέργεια δυναμική, σε τετραγωνική ρίζα εις τη νιοστή, να ψηλώσει, ν' αγγίξει το υπέρτατο ον, τον μόνο αληθινό Θεό, αυτόν με τον οποίο τεράστιες πνευματικές μορφές, όπως οι τρεις οικουμενικοί διδάσκαλοι, συνήψαν συνθήκη ειρήνης, καταλλαγής και αφοσίωσης.

Τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται μια έξαρση ενδιαφέροντος για το έργο των Τριών Ιεραρχών στην παγκόσμια κοινότητα, ας μην ξεχνάμε εξάλλου ότι χαρακτηρίζονται “οικουμενικοί διδάσκαλοι”. Αυτή η στροφή δηλώνει διάγνωση της σύγχρονης παθογένειας αλλά και την επιτακτική ανάγκη να χτίσουμε το μέλλον μας πάνω σ' έναν πολιτισμό ειρήνης, βάζοντας στην καθημερινότητά μας τις αξίες του σεβασμού, της αξιοπρέπειας, της δικαιοσύνης, της αλληλεγγύης, της κατανόησης και όλα αυτά υπό το πρίσμα της εκπαίδευσης, επειδή, σύμφωνα με μία θεμελιώδη αρχή της Unesco “οι πόλεμοι αρχίζουν στον νου των ανθρώπων”, γι' αυτό και στον νου των ανθρώπων πρέπει να οικοδομηθεί η άμυνα για την ειρήνη.

Στο κείμενο της Διακήρυξης των Δελφών για τα παιδιά και την ειρήνη, το οποίο υπεγράφη από όλους τους νομπελίστες ειρήνης, τονίζεται, μεταξύ άλλων, η

ανάγκη ενσωμάτωσης της παιδείας ειρήνης στα εκπαιδευτικά προγράμματα. Σε αυτήν την κατεύθυνση λόγιοι απ' όλον τον κόσμο , μελετητές των μεγαλύτερων πανεπιστημίων του πλανήτη από τη Χαϊδελβέργη και τη Σορβόνη ως τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, το Λίβανο και τη Ρωσία, έχουν συστήσει διεπιστημονικές ομάδες ,οι οποίες μελετούν τα σύγχρονα διλήμματα μέσα από την οπτική των οικουμενικών διδασκάλων. Κοινό συμπέρασμα όλων είναι ότι δεν αρκεί να είμαστε ειρηνικοί, ούτε ακόμη και ειρηνιστές αλλά χρειάζεται να είμαστε ειρηνοποιοί, καθώς αυτοί `` υιοί Θεοῦ κληθήσονται `` , (Ματθ. Έ, 9). Κατά τον Μέγα Βασίλειο η ειρήνη αποτελεί την κορυφή της πυραμίδας των ευλογιών, χαρακτηρίζεται από ηρεμία και αταραξία του λογικού, βρίσκεται πάνω από τις δυνατότητες οποιουδήποτε νου και φρουρεί τις ψυχές αυτών που αξίζουν. Γαληνεύει το νου και απομακρύνει τα πάθη.

Σύμφωνα με τον Άγιο Γρηγόριο τον Θεολόγο, η ειρήνη οπλίζει τον πρᾶο, ώστε να γίνει μαχητής, ενώ ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος την θεωρεί επακόλουθο της κυριαρχίας της αγάπης και την αντιδιαστέλλει προς τα τρία είδη πολέμων, τα οποία χαρακτηρίζει φοβερά. Μιλάει για τον κοινό πόλεμο, όταν οι στρατιώτες πολεμούνται από τους εχθρούς ,για τον αναμεταξύ μας πόλεμο, όταν επικρατεί η εξωτερική ειρήνη και για την τρίτη μορφή ,τη χειρότερη όλων, όταν ο καθένας πολεμά τον εαυτό του. Απ' αυτόν τον πόλεμο δεν μπορεί κανείς να ξεφύγει χωρίς απώλειες.

Σημείο εκκίνησης για την ενασχόληση των τριών Ιεραρχών με το θέμα της ειρήνης είναι το κοσμοϊστορικό γεγονός της Γέννησης του Θεανθρώπου, το οποίο διαμορφώνει τις προϋποθέσεις για την πραγμάτωση της επίγειας ειρήνης.

Ας πάμε λοιπόν σε αυτήν την περιοχή της Μέσης Ανατολής που άρχισαν όλα, περίπου 2000 χρόνια πριν, όταν ήλθε το πλήρωμα του χρόνου. `` Έξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανίου αἰνούντων τὸν θεὸν καὶ λεγόντων δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία. `` (Λουκ. Β. 13- 14.)

Επί γης ειρήνη; Για ποιους άραγε; Ποιοι είναι οι άνθρωποι της ευδοκίας; Οι πόλεμοι και οι δυστυχίες συνεχίζονται αδιάλειπτα. Τι άλλαξε με τη Γέννηση του Χριστού;

Ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος στον λόγο του ``εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν`` βλέπει ένα παράξενο και παράδοξο μυστήριο. Ἄγγελοι υμνολογούν, αρχάγγελοι ανυμνούν, πανηγυρίζουν ὅλοι βλέποντας τον Θεό στη γη και τον άνθρωπο στους ουρανούς. Διότι, όπου θέλει ο Θεός, ανατρέπονται οι φυσικοί νόμοι. Εκείνος λοιπόν το θέλησε και το έκανε. Η ειρήνη που φέρνει , χαρακτηριστικό της βασιλείας Του,(Ρωμ.Ι Δ.17) διαφέρει από την ειρήνη του κόσμου τούτου. Μήπως λοιπόν διαψεύστηκε αυτός ο αγγελικός ύμνος; Όχι βέβαια! Η ειρήνη παρέχεται στους ανθρώπους της ευδοκίας, δηλαδή σε όσους με

καθαρό νου και καρδιά προσανατολίζονται στον Χριστό. Πρόκειται για μιαν ειρήνη ανώτερη από κάθε νου, για την εσωτερική γαλήνη, ακόμη και σε καιρό πολέμου, για μιαν ειρήνη αστείρευτη, ανεξάντλητη, μοναδική, φέρουσα προσωπικό και αιώνιο χαρακτήρα.

Έτσι, μπορούμε να κατανοήσουμε καλύτερα τον τρόπο με τον οποίο ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος προσεγγίζει την αντίδραση των ιουδαίων σε αυτήν τη μεγαλειώδη προσφορά αγάπης και ειρήνης.

Οι ιουδαίοι βαθιά στην ιστορία τους, αλλά και μέχρι σήμερα χρησιμοποιούν ως βασικό τους χαιρετισμό τη λέξη "Shalom", "ειρηνεύετε" δηλαδή, αντί του "χαίρετε" που έχουμε εμείς. Τόση σημασία έδιναν και δίνουν σε αυτό το αγαθό. Όμως, όπως εξηγεί ο Άγιος Ιωάννης, όταν ο Χριστός γεννήθηκε, δεν δέχτηκαν την ειρήνη Του. Οι Φαρισαίοι παρερμήνευαν τα ιερά βιβλία, οι γραμματείς δίδασκαν άλλα αντί άλλων και δεν αποδείχθηκαν άνθρωποι της ευδοκίας του Θεού, αφού παρέβλεψαν και παρερμήνευσαν τις προφητείες. "Νά η παρθένος θα μείνει έγκυος" (Ησ. 7,14). Τα λόγια είναι της Συναγωγής μα το απόκτημα της εκκλησίας. Οι ιουδαίοι πασχίζουν να ερμηνεύσουν το γράμμα του νόμου και οι ειδωλολάτρες τρυγούν τον καρπό του πνεύματος.

Πες μου, Ιουδαίε ,αναφωνεί ο Ιωάννης, ποιόν λοιπόν γέννησε η Παρθένος; Τον δημιουργό της κτίσεως , Αυτόν που συμφιλίωσε και ειρηνεύσε τον ουρανό με τη γη. Διότι ο Θεός κατέβηκε στη γη κι ο άνθρωπος ανέβηκε στους ουρανούς. Τρέχουν κοντά του οι Μάγοι και Εκείνος τρέχει. Τρέχει προς την Αίγυπτο. Την ημέρα εκείνη ο ισραηλιτικός λαός θα πάρει τρίτος μετά τους Ασσυρίους και τους Αιγυπτίους την ευλογία του Θεού πάνω στη γη,(Ησ,19,24). Οι Ασσύριοι γίνονται πρώτοι με τους Μάγους που προσκύνησαν το θείο βρέφος. Δεύτεροι οι Αιγύπτιοι, όταν εκείνος κατέφυγε στα μέρη τους, για να αποφύγει την επιβουλή του Ηρώδη .Τρίτος ο ισραηλιτικός λαός που γνώρισε τον Κύριο από τους Αποστόλους μετά τη βάπτισή του στον Ιορδάνη.

Και ο μελίρρυτος Χρυσόστομος συνεχίζει. Ο Χριστός λέει," δὲν ἦρθα νὰ φέρω εἰρήνη, ἀλλὰ μάχαιρα "(Ματθ.ί 34). Και πώς οι άγγελοι έψαλλαν "δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη";(Λουκ β'14) .Πώς οι προφητείες ευαγγελίζονταν κάτι τόσο μεγαλειώδες; Διότι η αληθινή ειρήνη βασιλεύει, όταν το άρρωστο τμήμα αποκόπτεται, όταν το κομμάτι που προκαλεί διχόνοιες αποχωρίζεται. Έτσι συμφιλιώνεται ο ουρανός και η γη.

Και συνεχίζει... Ο Χριστός ,με τον μακαρισμό που αφορά στους ειρηνοποιούς, ζητά κάτι παραπάνω ...να συμφιλιώνουμε και τους άλλους, όταν έχουν μεταξύ τους έχθρα, προκηρύσσοντας μάλιστα πνευματικό έπαθλο..." θα ονομαστούν παιδιά του Θεού", (Ματθ. Ε 9)...οι ειρηνοποιοί.

Το βρέφος της Βηθλεέμ ήλθε να εκριζώσει την ιδιοτέλεια από τις καρδιές των ανθρώπων. ``Εὐδοκεῖν γὰρ ἔστι τὸ σφόδρα ἐπιθυμητικῶς πρὸς τί ἔχειν ``. Η ευδοκία άλλωστε δεν είναι το αποτέλεσμα αλλά η αιτία της σωτηρίας των ανθρώπων. `` Οὐ μόνον εἰρήνη ἐπὶ γῆς ἀλλὰ καὶ χάρις ,οὐ μόνον συγχώρησις ἀλλὰ καὶ πᾶσα εὐλογία ``.

Τι πήγε λάθος λοιπόν; Τι εξακολουθεί να γίνεται λάθος μέχρι και σήμερα; Ο Χριστός είχε μιλήσει για το είδος της ειρήνης που αφήνει στον κόσμο. ``Εἰρήνην αφήμι ὑμῖν , εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι. Οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσι ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν. Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδιά ,μηδὲ δειλιάτω ``,(Ιω.14/ιδ :27). Γιατί αδυνατούμε ή έστω δυσκολευόμαστε να αξιοποιήσουμε την ειρηνική σοφία που ο Θεός παρέχει; Γιατί ταρασσεται η καρδιά μας και δειλιάζουμε μπροστά στον τίμιο αγώνα για την ειρήνη; Πού κρύβεται η σοφία που είναι χαραγμένη στο πνευματικό μας DNA;`` ή δὲ ἄνωθεν σοφία, πρῶτον μὲν ἀγνή ἐστίν, ἔπειτα εἰρηνική, ἐπεικὴς, εὐπειθής, μεστή ἐλέους καὶ καρπῶν ἀγαθῶν, ἀδιάκριτος καὶ ἀνυπόκριτος, καρπὸς δὲ τῆς δικαιοσύνης ἐν εἰρήνῃ σπείρεται τοῖς ποιοῦσιν εἰρήνην``, (Ιακ.Γ,17-18).

Συμπερασματικά θα λέγαμε πως ό,τι σπείρεις θα θερίσεις. Και αν σπείρεις ανέμους ,θα θερίσεις θύελλες.

Ας δούμε ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα του πώς η απόρριψη της ευδοκίας της ειρήνης αποτελεί επιλογή ελεύθερη ,δηλωτική ωστόσο του σκοτισμού του νοός και της σκληροκαρδίας των ανθρώπων.

Οι Ιουδαίοι της εποχής του Χριστού, όπως τους είδαμε μέσα από τα μάτια των Ιεραρχών, έστρεψαν την πλάτη στην καταλλαγή που τους πρόσφερε ο Χριστός ``ειρηνοποιήσας δια του αίματος του Σταυρού Αυτού``! Από εκείνο το χρονικό σημείο έως και σήμερα, η ιστορία τους είναι γεμάτη από πολλές αιματοβαμμένες σελίδες, καταστροφή της ιερής τους πόλης και του μεγαλειώδους ναού του Σολομώντα ,εξορίες ,αιχμαλωσίες, κατατρεγμούς και ολοκαυτώματα. Ξένοι στη δική τους πατρίδα, νιώθοντας ανάδελφοι και αβοήθητοι αρκετές φορές. Είναι όμως έτσι; Πώς γίνεται ένας λαός που έχει πονέσει τόσο πολύ να μην δείχνει ευαισθησία στον επίσης κατατρεγμένο και ταλαίπωρο αδελφό του που η ιστορία τον έριξε στις δικές του όχθες; Ναι, οι Εβραίοι προηγούνται ιστορικά ως παρουσία στην περιοχή της Παλαιστίνης σε σχέση με τους Άραβες. Δεν πρέπει όμως να ξεχνούν ότι δεν εκδιώχθηκαν από αυτούς και ότι αυτοί κράτησαν τη γη τους ζωντανή, όσο οι ίδιοι απουσίαζαν. Σε τίνος την καρδιά επαναπαύεται η ειρήνη του Θεού; Εμείς ως χριστιανοί πονάμε και θρηνούμε για την αιματοχυσία. Όντας φίλα προσκείμενοι και στους δύο λαούς βλέπουμε και αυτόν τον πόλεμο ως έναν ακόμη εμφύλιο, διότι για εμφύλιο πρόκειται ,όταν το ανθρώπινο γένος πολεμά τον εαυτό του. Οι όποιες διαφορές, εθνικές, φυλετικές, θρησκευτικές,

ταξικές δεν είναι ή τουλάχιστον δεν θα έπρεπε να είναι αιτίες για τέτοιο σπαραγμό. Ας μην ξεχνάμε τα λόγια του Χριστού στην προς Γαλάτας επιστολή, “οὐκ ἐν Ἰουδαίῳ οὐδὲ Ἑλλήνι, οὐκ ἐν δοῦλῳ οὐδὲ ἐλεύθερῳ, οὐκ ἐν ἄρσενι οὐδὲ θήλει, πάντες γὰρ ἡμεῖς εἰς ἐστὲ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ”, (Γαλ.3,28).

Ας κλείσουμε με τα υπέροχα λόγια του Αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου...“ας ντραπούμε το δώρο του ειρηνοποιού, την ειρήνη, την οποία μας άφησε σαν εξιτήριο, όταν επρόκειτο να πορευθεί προς τη Σταύρωση. Έναν πόλεμο ας διεξάγουμε, τον πόλεμο εναντίον του διαβόλου, (Γρηγόριος Θεολόγος, ΒΕΠ 59,173,10). Γι’ αυτό, ελπίζουμε Αυτός ο Κύριος της ειρήνης να την δωρήσει σ’ εμάς εν παντί τρόπω! (Β Θεσ. Γ’ 16)

Ελένη Ευ. Κότσαρη, ΠΕ01 Θεολόγος 1^{ου} Πρότυπου ΓΕΛ Χαλκίδας

Θα ήταν όμως αμέλεια, εάν σήμερα, ημέρα τιμής και μνήμης των Τριών Ιεραρχών, δεν αναφερόμασταν και σε μια ευλογημένη συγκυρία. Σαν σήμερα, στις 30 Ιανουαρίου του 2025, η χριστιανοσύνη ανά την οικουμένη και ιδιαίτερα η χώρα μας αλλά και η γειτονική Αλβανία αποχαιρέτησαν τον μακαριστό αρχιεπίσκοπο Αλβανίας κυρό Αναστάσιο. Θα ήταν αμέλεια, καθώς εσείς, σεβασμιότατε μητροπολίτη μας Χρυσόστομε, δεν αμελείτε ποτέ να αναφέρετε τον μακαριστό Αναστάσιο στην μνημόνευση κατά την Μεγάλη Είσοδο. Πράγματι, είναι ευλογημένη συγκυρία, καθώς ο Θεός επέλεξε αυτή η εορτή να συνδεθεί για πάντα με έναν άνθρωπο που απετέλεσε άξιο κληρονόμο όχι μόνο του τίτλου του ιεράρχη αλλά και της παράδοσης των Τριών Ιεραρχών. Αναφερόμαστε σε έναν άνθρωπο, ο οποίος κλήθηκε να αναλάβει μια βαθύτατα συγκλονισμένη κοινωνία και να επανιδρύσει σχεδόν εκ θεμελίων την ορθόδοξη Εκκλησία της Αλβανίας. Έναν άνθρωπο που αναγέννησε τα χριστιανικά ήθη ενός λαού, ξεκινώντας από το μηδέν. Έναν άνθρωπο που, αν και πολλοί δεν πίστεψαν ότι θα τα κατάφερνε να “αναστήσει” την Εκκλησία του Χριστού στη γειτονική χώρα, κατάφερε να παραδώσει μια αξιοζήλευτη αρχιεπισκοπή. Έναν άνθρωπο που στόλισε ολόκληρη την βαλκανική χερσόνησο με ένα κόσμημα, τον καθεδρικό ναό της Αναστάσεως του Χριστού, με καθόλου τυχαίο όνομα. Έναν άγιο ιεράρχη, ιεραπόστολο και ποιμενάρχη. Ας ευχηθούμε όλοι ο Θεός να αναπαύσει την ψυχή του! Αιωνία του η μνήμη!

Ρέτσας Άγγελος.

Βιβλιογραφία/δικτυογραφία

- Αγίου Ιω. Χρυσοστόμου, Λόγος ΜΕ’ “εις την αγίαν του Χριστού Γέννησιν”, Migne, PG τόμος LXIII, σελ.821-834.
- Αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου, “Λόγος εις την Γέννησιν του Χριστού”, απόδοση στη Ν.Ε.: “Απαρχή”.
- Μ.Βασιλείου, “Στην Αγία Γέννηση του Χριστού”.

- Μέγας Συναξαριστής, τόμος ΙΒ΄, σελ. 641-647
- “Οι Πατέρες της Εκκλησίας για τον πόλεμο και την ειρήνη”, Ιω. Κοστώφ, σελ. 21-38, εκδόσεις αποστ. Διακονία, Αθήνα 1984.
- “Οι Τρεις Ιεράρχες για τον πόλεμο και την ειρήνη”, Ανδρέας Αργυρόπουλος, σχ. σύμβουλος θεολόγων.
- “...και επί γης ειρήνη”, Μητροπολίτης Λεμεσού Αθανάσιος, 2017
- Orthodoxianewsagency.gr
- “Η Καινή Διαθήκη κατά θέματα”, σελ. 250-252
- “Γιατί ο Θεός δεν επεμβαίνει στη δυστυχία του κόσμου; Νόμοι φθοράς και αφαρσίας στην κοινωνία”, Ο.Ο.Δ.Ε
- “Η παρουσία των Τριών Ιεραρχών στην Ευρώπη και στον κόσμο σήμερα”, Μαρία-Ελευθερία Γιατράκου.
- www.alithia.gr
- “Η διακήρυξη των Δελφών για τα παιδιά και την ειρήνη”, <https://mnvfoundation.gr>
- “Διεθνές έτος για τον πολιτισμό και την ειρήνη”, Ίδρυμα Μαριάννα Β Βαρδινογιάννη.
- “Η πανεπιστημιακή συμβολή στην ειρήνη”, Δήμητρα Μήττα, έδρα Unesco του Α.Π.Θ.
- Κριτική έκδοση Καινής Διαθήκης, Novum Testamentum Graece, Nestle-Aland, 1991

Παρουσίασαν οι μαθητές του 1^{ου} Πρότυπου ΓΕΛ Χαλκίδας

1. Κάβουρα Ελένη
2. Μπενάκη Αγγελική
3. Ρέτσας Άγγελος

Υπό την εποπτεία της θεολόγου, κυρίας Ελένης Κότσαρη και της διευθύντριας του 1^{ΟΥ} Πρότυπου ΓΕΛ Χαλκίδας, κυρίας Μαρίας Ματθαίου.